

FORUM

- Door: Anne Mieke de Wit-Sauter
- Titel:** Centraal Wonen in Nederland; een onderzoek naar bewonerservaringen en sociaal-ruimtelijke voorwaarden.
- Auteur:** B.E.T.A. Kesler.
- Gegevens:** Proefschrift, Wageningen, vakgroep Huishoudstudies, 1991, 516 pagina's f 35,-. ISBN 90-6754-197-4.

Terwijl de politiek en het beleid nog eensgezind bezig zijn eengezinswoningen te bouwen voor de familie Doorsnee, ontstaan er in de jaren zestig steeds meer huishoudens die het Bruynzeel-aanrecht zijn ontgroeid. Maar de "roaring sixties" hebben de volkshuisvesting toch niet onberoerd gelaten en dus werden ook hier begrippen als emancipatie, democratisering, inspraak en medezeggenschap uit de kast gehaald en - gewikkeld in procedures - de agerende burgers voorgeschoteld. In deze sfeer van vernieuwing ontstaan groeperingen met alternatieve woonwensen, met als duidelijkste exponent de Vereniging Centraal Wonen (CW). De behoefte aan betere voorwaarden voor werkverdeling binnen- en buitenshuis, te ontsnappen aan de traditionele sociaal-ruimtelijke monocultuur en ook de behoefte aan zeggenschap over ontwerp en beheer van woning en woonomgeving brengt mensen samen in CW.

In het proefschrift van Beatrice Kesler wordt het verschijnsel CW minitueus beschreven en geanalyseerd aan de hand van onderzoek naar bewonerservaringen met het eerste CW-project in Nederland (Hilversumse Meent) en literatuurstudie van CW-projecten uit 1977 - 1986. In 1984 is een beknopte rapportage verschenen over het onderzoek in de Hilversumse Meent. Deze is als deel 1 weer in het proefschrift opgenomen. In deel 2 wordt het materiaal nader uitgewerkt en vergeleken met gegevens van latere CW-projecten. In het onderzoek heeft verruiming van het inzicht in CW ten behoeve van bewonersgroepen en andere betrokkenen voorop gestaan. Daarnaast zijn hypothesen ontwikkeld voor toekomstig onderzoek. Zo is een lijvig handboek ontstaan over de totstandkoming en het functioneren van CW-projecten, op basis van een analyse van de kruisverbanden tussen huishoudens en de gebouwde omgeving.

Enkele conclusies

CW-bewoners behoren voor het merendeel tot "de geëmancipeerde onderkant van de samenleving": jonge alleenstaanden en éénoudergezinnen met een hoge opleiding en een laag inkomen zijn oververtegenwoordigd. De doelstelling van een naar leeftijd, inkomen en sociale laag gedifferentieerde CW-groep wordt in geen enkel project gerealiseerd.

Het streven naar "gemeenschappelijkheid met behoud van zelfstandigheid" leidt meestal tot open of gesloten clusters van zelfstandige woningen; ruimte voor wassen, drogen en bergen is dan gedceltelijk ingeleverd ten behoeve van gemeenschappelijke voorzieningen.

De flexibiliteit in de projecten komt vaak niet verder dan terugbouwbaarheid tot

traditionele eengezinswoningen. In projecten met onzelfstandige wooneenheden is de grootste flexibiliteit gerealiseerd.

Uitbreiding van informele contacten vormt het belangrijkste motief om centraal te gaan wonen. Voor het merendeel van de CW-bewoners zijn die contacten te typeren als een uiteenlopende mengeling van familiebanden (solidariteit, netwerk), vriendschapsbanden (intimiteit) en burendrelaties (nabijheid, hulpvraag en aanbod). Bewoners die er niet in slagen hun contacten uit te breiden, voelen zich eenzamer dan in hun vorige woonomgeving en haken af.

"Samen doen wat samen kan en daardoor meer tijd voor jezelf en anderen" blijkt niet op te gaan. De tijdsbesparing op onderdelen van de verzorging valt in het niet bij de extra tijd die overleg en organisatie binnen de groep vergen.

De groei van de CW-beweging is tot dusver gestaag doch traag verlopen. Tussen 1977 en 1991 zijn ongeveer 60 projecten gerealiseerd met in totaal circa 4400 bewoners en zijn er zo'n 500 mensen betrokken bij de opzet van nieuwe projecten. De te nemen hindernissen in de startfase zijn nog altijd niet gering. Van medewerking van de (lokale) overheid is nog nauwelijks sprake. Het groepswoon voor ouderen past blijkbaar beter in het huidige overheidsbeleid; initiatieven op dit vlak lopen daarom minder risico om stuk te lopen op regelgeving of financiering. In aantal overtreft het groepswoon van ouderen nu al ruimschoots dat van CW.

Enkele hypothesen

Over het functioneren van CW-projecten en de conflicten die zich voordoen kan meer inzicht worden verkregen door het bewonersgedrag op te vatten als "territoriaal handelen" in een "territoriale strijd".

Veel CW-projecten zullen in de naaste toekomst in ernstige problemen komen door veranderingen in het huursubsidiebeleid.

Het zogenaamde "gelijke-kansenbeleid" van de rijksoverheid met betrekking tot de volkshuisvesting werkt nadelig uit voor CW en - meer in het algemeen - voor vernieuwende emancipatorische woonvormen.

Doelgroep

De beweging Centraal Wonen heeft twintig jaar na haar ontstaan nog niets aan actualiteit ingeboet. Het proefschrift van Kesler biedt aan (toekomstige) CW-bewoners, aan beleidsmakers en aan onderzoekers een genuanceerd zicht op CW en een fundament om op voort te bouwen.